

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2021 m. gegužės 4 d. įsakymu Nr. A1-348/V-1013/V-714/1V-384

NARKOTIKŲ, TABAKO IR ALKOHOLIO KONTROLĖS DEPARTAMENTO 2021–2023 METŲ STRATEGINIS VEIKLOS PLANAS (*asignavimų valdytojo kodas 302610311*)

I SKYRIUS MISIJA

Saugoti visuomenės sveikatą, mažinti psichoaktyviųjų medžiagų pasiūlą ir paklausą, užtikrinti tarpinstitucinį koordinavimą bei atsižvelgiant į naujus iššūkius ir remiantis mokslu grįstais įrodymais dalyvauti formuojant valstybės politiką psichoaktyviųjų medžiagų pasiūlos ir paklausos mažinimo srityse

II SKYRIUS VEIKLOS PRIORITETAI

Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencinės veiklos kokybės užtikrinimas

Dabartiniam laikotarpiui būdingi kultūros pokyčiai, globalizacija, besikeičiantys jaunų asmenų poreikiai, rinkoje sparčiai atsirandančios naujos psichoaktyviosios medžiagos, nauji jų platinimo būdai, kurie daro įtaką psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos vykdymo kaitai. Visa tai įpareigoja kelti ir užtikrinti vykdomos psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos kokybę, pasinaudojant Europos ir pasaulio gerosios praktikos prevencijos srityje pavyzdžiais, ypatingą dėmesį skiriant tarpsektorinio koordinavimo plėtrai nacionaliniu ir savivaldos lygmeniu.

2021 m. planuojama diegti inovatyvią Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centro bei Europos prevencijos tyrimų draugijos parengtą mokslu pagrįstą „Europos prevencijos programą“ (angl. *European Prevention Curriculum*). Šios programos diegimas apims metodinės medžiagos ir rekomendacijų, skirtų prevencijos kokybei užtikrinti, parengimą, tikslingą sklaidą bei mokymų organizavimą. Mokymai bus skirti ne tik prevencijos specialistams, bet ir politikos formuotojams, siekiant skleisti novatoriškus ir mokslu pagrįstus metodus bei diskutuoti dėl prevencijos finansavimo ir prioritetų, formuojant veiksmingą, į pokytį orientuotą valstybės politiką psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos srityje.

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje trūksta psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo tikslinių prevencijos priemonių ir programų priklausomų tėvų vaikams bei pažeidžiamam jaunimui, kuriam būdingi rizikingi psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo įpročiai, bus skiriamas dėmesys šioms tikslinėms grupėms skirtoms prevencinėms priemonėms kurti bei programoms (Ankstyvosios intervencijos) atnaujinti, atsižvelgiant į besikeičiančią situaciją, aplinkas, poreikius ir tendencijas bei

užtikrinant paslaugų teikimo kokybę ir plėtojant prieinamumą kitose tikslinėse aplinkose – profesinėse ir jaunimo mokyklose, atvirose jaunimo centruose ir erdvėse.

Ypatingas dėmesys bus skiriamas psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijai darbo vietose, profesinėse, aukštosiose mokyklose, pasilinksminimo vietose, siekiant įvertinti šių tikslinių grupių (darbdavių, studentų, festivalių lankytojų) poreikius ir planuoti galimas atsako priemones. Atliktų tyrimų rezultatai bus ne tik skelbiami visuomenei, aptariami su ekspertais / specialistais, bet ir leis ne tik numatyti, bet ir diegti įrodymais pagrįstas prevencijos priemones, taikyti įrodyto veiksmingumo metodus, skirtus šioms tikslinėms grupėms, bei skatins šias grupes ilgalaikėje perspektyvoje elgtis saugiau ir sveikiau.

Vykdamas psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją bus išnaudoti interneto ir socialinių tinklų teikiami privalumai: galimybė ypač greitai pasiekti tikslinę grupę, nuolat atnaujinti ir pritaikyti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos turinį pagal tikslinių grupių poreikius ir gerosios praktikos pavyzdžius. Interneto teikiama galimybė užtikrinti anonimiškumą kurs pasitikėjimą ir skatins tikslines grupes kreiptis pagalbos, pasidalyti savo patirtimis, įsitraukti ir dalyvauti prevencinėse veiklose. Todėl numatoma kurti ir diegti tikslinėms grupėms skirtus interaktyvius internetinius įrankius, pasitelkiant interneto svetaines ir socialinius tinklus.

Ūkio subjektų priežiūros kokybės ir efektyvumo užtikrinimas bei administracinių e. paslaugų plėtra

Siekiant ūkio subjektų priežiūros funkcijų efektyvumo alkoholio produktų, tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių priežiūros srityje, išskirtinis dėmesys bus skiriamas didžiausios rizikos atvejams šalinti, riziką siejant su žalos teisės normų saugomoms vertybėms atsiradimo tikimybe ir šios žalos dydžiu bei mastu. Plačiau bus taikomas atitikties deklaravimo institutas – didės atvejų, kada mažos rizikos grupei priklausantiems ūkio subjektams taikoma atitikties deklaracija, skaičius. Taip pat mažinant administracinę naštą ūkio subjektams bus siekiama sumažinti planinio patikrinimo trukmę.

Siekiant didinti ūkio subjektų bei visuomenės informuotumą, bus skiriamas papildomas dėmesys ūkio subjektų bei visuomenės švietimui. Taip pat prioritetiškai bus stiprinamas bendradarbiavimas su kitomis ūkio subjektų priežiūros funkcijas atliekančiomis institucijomis, bendrų veiklų koordinavimas bei atlikimas.

Atsižvelgiant į tai, kad viena aktualiausių problemų Lietuvoje išlieka didelis alkoholio prieinamumas, bendradarbiaujant su kitomis valstybės institucijomis bus skiriamas dėmesys, kaip ūkio subjektai laikosi sutrumpinto prekybos alkoholiu laiko, amžiaus, nuo kurio leidžiama įsigyti alkoholinius gėrimus, reikalavimų.

Siekiant apsaugoti ypač pažeidžiamą visuomenės grupę, t. y. jaunos asmenis, ypatingas dėmesys bus skiriamas priemonėms, padėsiančioms sumažinti tarp vaikų ir paauglių paplitusį elektroninių cigarečių vartojimą. Priežiūros veiksmai bus skiriami stebėti internetinę erdvę, susijusią su elektroninių cigarečių ir jų pildyklių nuotoline prekyba, reklama, veiksmingai tirti atvejus bei taikyti atitinkamas atsako priemones.

Narkotinių ir psichotropinių medžiagų pasiūlos mažinimas glaudžiai sietinas su prekursorių bei narkotinių ir psichotropinių medžiagų, naudojamų pramonėje, teisėtos apyvartos efektyvia kontrole, nesukeliant papildomos naštos verslui. Prekyba prekursoriais bei kai kuriomis narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, naudojamomis pramonėje, nėra uždrausta. Globali bei įvairiapusė ekonomika, taip pat didėjantis teisėtas cheminių medžiagų naudojimo mastas įpareigoja siekti aukšto priežiūros funkcijų veiksmingumo.

Pasiūlos mažinimo priemonių įgyvendinimo grandinėje mažinant galimai įtartinų sandorių tikimybę prekursorių bei narkotinių ir psichotropinių medžiagų, naudojamų pramonėje, apyvartos

srityje, svarbų vaidmenį atlieka verslas. Atsižvelgiant į tai, būtina plėtoti glaudesnę bendradarbiavimą tarp verslo ir atsakingų institucijų. 2021 m. planuojama atnaujinti bendradarbiavimo susitarimus, aktyviai vykdyti mokymus ir konsultacijas subjektams, parengti būtiną metodinę medžiagą verslui. Ir toliau bus vystomos modernios priemonės įmonių veiklos stebėsenai vykdyti. Siekiant ugdyti sąmoningą bei atsakingą verslą, plačiau bus taikomas atitikties nustatytiems reikalavimams deklaravimas. Šiomis priemonėmis bus siekiama, kad teisėtai veiklai cheminės medžiagos būtų naudojamos tik tais tikslais ir tais kiekiais, kurie būtini subjektų veiklai užtikrinti ir vystyti. Tam jau yra inicijuota ir pradėta kurti bendra tarpinstitucinė prekursorių kontrolės priežiūros sistema bei tęsiami teisėkūros procesų tobulinimo veiksmai.

Administracinių paslaugų teikimo gerinimas orientuotas į sutrumpintą paslaugų teikimo trukmę. Efektyvinant administracinių paslaugų teikimą ir mažinant administracinę naštą ūkio subjektams, didžiausias dėmesys bus skiriamas naujai teisės aktuose nustatytų licencijų – su tabako gaminiais susijusių gaminių ir neapdoroto tabako didmeninės prekybos ir gamybos – elektroninėms paraiškoms sukurti. Galimybė pateikti paraiškas elektroninėje erdvėje ūkio subjektams užtikrins paprastą, patogų ir greitą paraiškos pildymą ir dokumentų pateikimą neišeinant iš namų. Taip pat bus tęsiami tabako gaminių ir alkoholinių gėrimų gamybos ir realizavimo, etilo alkoholio pardavimo ir panaudojimo el. ataskaitų teikimo papildomų funkcijų diegimo darbai.

Inovatyvios stebėsenos plėtra

Nuolatinė, patikima stebėseną leidžia formuoti įrodymais ir faktais grįstą psichoaktyviųjų medžiagų kontrolės bei vartojimo prevencijos politiką. Vykdamas Europos narkotikų ir narkomanijos informacinio tinklo *Reitox* funkcijas, renkami duomenys, kurie leidžia įvertinti esamą su narkotikų vartojimu ir jo pasekmėmis susijusią informaciją Lietuvoje bei planuoti prevencines bei žalos mažinimo priemones.

COVID-19 pandemijos metu buvo vertinama taikytų ribojimo priemonių įtaka narkotikų vartojimo paplitimui bei įpročių pokyčiams, sveikatos, žalos mažinimo paslaugų teikimui ir narkotikų prieinamumui. Atlikto vertinimo rezultatai buvo skelbiami visuomenei, aptariami su ekspertais / specialistais bei pateikti Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centrui bendram Europos kontekstui įvertinti. 2020 m. IV ketv.–2021 m. I ketv. planuojamas pakartotinis COVID-19 sukeltų padarinių, „išmoktų pamokų“ bei naujai įdiegtų metodų teikiant paslaugas nuo narkotikų priklausomiems asmenims vertinimas.

2021 m. yra numatyta tęsti ir plėsti vykdomų inovatyvių tyrimo metodų taikymą – įgyvendinti nuotekų, likučių švirkštuose, internetinį tyrimus bei atlikti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo paplitimo bendrojoje populiacijoje tyrimą. Naujais metodais surenkama informacija papildo tradiciniais būdais renkamus duomenis, rezultatai yra greičiau apdorojami, vadinasi, galima greičiau numatyti besiformuojančias grėsmes ir į jas reaguoti. Be to, leidžia geriau suprasti narkotikų vartotojo poveikslą, suteikia vertingos, objektyvios informacijos apie vartojamas medžiagas, rizikingą elgseną. Lietuva viena pirmųjų Europoje pradėjo vykdyti inovatyvių tyrimo metodų taikymą, todėl jau galima lyginti kelerių metų tendencijas. Stimuliantų nustatymo nuotekų tyrimo pakartojimas kelis kartus per metus ir cheminių medžiagų likučių panaudotuose švirkštuose tyrimo plėtra į kitus Lietuvos miestus suteiktų dar daugiau vertingos informacijos, analizuojant tokį paslėptą ir stigmatizuotą reiškinį kaip narkotikų vartojimas.

Psichoaktyviųjų medžiagų politikos tęstinumo ir nuoseklumo užtikrinimas

Narkotikų tabako ir alkoholio kontrolės departamentas (toliau – NTAKD) pagal savo kompetenciją prisideda prie sveikatos apsaugos ministro 4.1 strateginio darbo „Visuomenės ir asmens sveikatos priežiūros įstaigų veiklos kokybės gerinimas (sistemos pertvarka)“ įgyvendinimo, kuris yra numatytas Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – LRV) programos nuostatų

įgyvendinimo plane, patvirtintame LRV 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“.

Atkreiptinas dėmesys, kad vadovaujantis LRV 2020 m. lapkričio 18 d. nutarimu Nr. 1297 „Dėl Nacionalinės darbotvarkės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos klausimais iki 2035 metų rengimo ir nacionalinės darbotvarkės įgyvendinimo koordinatoriaus paskyrimo“, NTAKD pavesta parengti Nacionalinės darbotvarkės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos klausimais iki 2035 m. projektą ir iki 2021 m. gruodžio 31 d. pateikti jį LRV.

LRV programos nuostatų įgyvendinimo plane (*Vyriausybės programos projektas – 4.1. Visuomenės sveikatos stiprinimas*) suformuluoti veiksmai, už kurių parengimą ir įgyvendinimą atsakingas NTAKD:

4.1.5. *Parengti ir priimti Seimo nutarimą dėl Nacionalinės darbotvarkės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės, vartojimo prevencijos ir žalos mažinimo klausimais (teisės akto projektą pateikti 2021 m. IV ketv.);*

4.1.6. *Vyriausybės nutarimu patvirtinti Nacionalinės darbotvarkės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės, vartojimo prevencijos ir žalos mažinimo klausimais veiksmų planą ir pradėti jį įgyvendinti.*

Šie veiksmai prisideda prie LRV pagrindinių iniciatyvų įgyvendinimo: 103.4. <...> *Plėsiame pagalbos prieinamumą vaikams ir jauniems žmonėms, kurie susiduria su kompleksinėmis elgesio problemomis – delinkventiniu elgesiu, agresija, rizikingu gyvenimo būdu, priklausomybėmis nuo alkoholio ar kitų psichiką veikiančių medžiagų ir pan.;* 113.1. <...> *Sveika mityba, fizinis aktyvumas, darbo, mokymosi ir poilsio režimas, lytinis švietimas, streso ir psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencija – tai šešios sritys, kuriose mūsų valstybė turi veikti, siekdama užtikrinti savo piliečių sveikatą ir mažinti galimas ligas bei susirgimus;* 113.2. <...> *Sprendimus grįsiame ne vien medikamentinėmis, bet ir prevencinėmis priemonėmis, ankstyva diagnostika, didindami gyventojų psichologinį ir emocinį raštingumą, skatindami visuomenės sąmoningumą ir savitarpio pagalbą.*

Valstybinės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir jų vartojimo prevencijos 2018–2028 m. programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-1765, nuostatos bus transformuotos į Nacionalinę darbotvarkę narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės, vartojimo prevencijos ir žalos mažinimo klausimais (toliau – Nacionalinė darbotvarkė), kurią Lietuvos Respublikos Seimui patvirtinus bus užtikrintas koordinuotas bendros valstybės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos politikos įgyvendinimas, šios politikos įgyvendinimo kontrolė parlamentiniu lygiu.

Siekiant susitarti dėl valstybės bendrų strateginių prioritetinių principų ir veiklos kryptių, apimančių laikotarpį iki 2035 m. ir atliepiančių Europos Sąjungos (ES), Jungtinių tautų strateginius principus psichoaktyvių medžiagų pasiūlos ir paklausos mažinimo srityse bei dėl atsakomybių paskirstymo, bus formuojama tarpinstitucinė darbo grupė. Tam, kad būtų užtikrintas sėkmingas Nacionalinės darbotvarkės įgyvendinimas, bus sudaryta ir politinio lygmens darbo grupė, kuri šalia NTAKD sudarytos tarpinstitucinės ekspertinės darbo grupės veiklos formuotų ir užtikrintų visapusiškos, daugialypės, subalansuotos ir įrodymais pagrįstos politinės krypties kontekstą. NTAKD yra atsakingas už parlamentinio lygmens Nacionalinės darbotvarkės parengimą, koordinuotą jos įgyvendinimą / priežiūrą / stebėseną / vertinimą ir atsiskaitymą Nacionalinėje darbotvarkėje nustatyta tvarka.

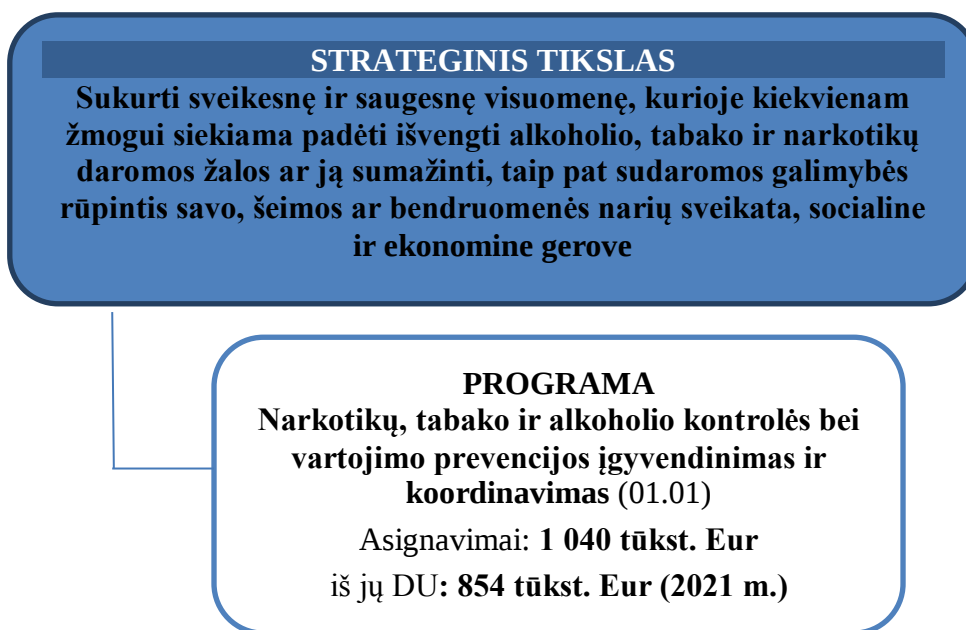
NTAKD pagal kompetenciją dalyvauja įgyvendinant ir rengiant kitus LRV programos nuostatų įgyvendinimo plane numatytus veiksmus:

4.1.2. Įgyvendinti tikslinėms grupėms skirtas sveikos mitybos, fizinio aktyvumo skatinimo, darbo ir poilsio režimo organizavimo, lytinio švietimo, streso valdymo ir psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos priemonės;

4.1.10. Parengti ir pradėti įgyvendinti į asmens poreikius orientuotos priklausomybių prevencijos, gydymo ir tęstinės psichosocialinės pagalbos teikimo priklausomam asmeniui priemonės, užtikrinant paslaugų įvairovę, aprėptį ir kokybę.

III SKYRIUS STRATEGINIS TIKSLAS IR PROGRAMA

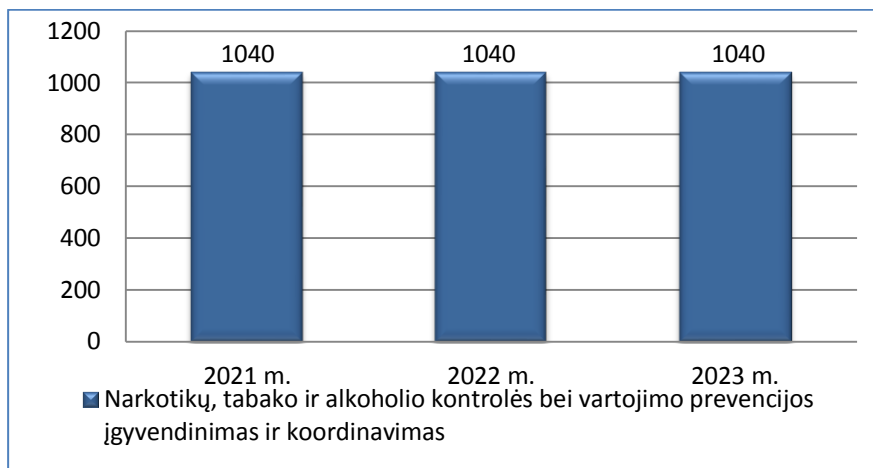
1 grafikas. 2021–2023 m. planuojamas strateginis tikslas ir jam įgyvendinti numatoma programa

1 lentelė. 2021–2023 metų asignavimų pasiskirstymas pagal programą (tūkst. Eur)

Programos kodas ir pavadinimas	2021 metų asignavimai				Numatomi 2022 metų asignavimai				Numatomi 2023 metų asignavimai			
	iš viso	iš jų			iš viso	iš jų			iš viso	iš jų		
		išlaidoms		turtui įsigyti		išlaidoms		turtui įsigyti		išlaidoms		turtui įsigyti
		iš viso	iš jų DU			iš viso	iš jų DU			iš viso	iš jų DU	
01.01. Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės bei vartojimo prevencijos įgyvendinimas ir koordinavimas	1040	1040	854	0	1040	1040	854	0	1040	1040	854	0
Iš viso:	1040	1040	854	0	1040	1040	854	0	1040	1040	854	0

2 grafikas. 2021–2023 metų asignavimų pasiskirstymas (tūkst. Eur)

STRATEGINIS TIKSLAS

Sukurti sveikesnę ir saugesnę visuomenę, kurioje kiekvienam žmogui siekiama padėti išvengti alkoholio, tabako ir narkotikų daromos žalos ar ją sumažinti, taip pat sudaromos galimybės rūpintis savo, šeimos ar bendruomenės narių sveikata, socialine ir ekonomine gerove

Strateginis tikslas įgyvendina Valstybinę narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos 2018–2028 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII, ir Narkotikų, tabako ir alkoholio prevencijos tarpinstitucinę veiklos planą, patvirtintą LRV 2015 m. vasario 25 d. nutarimu Nr. 217 „Dėl Lietuvos Respublikos narkotikų, tabako ir alkoholio prevencijos tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo“ (LRV 2020 m. liepos 1 d. nutarimo Nr. 737 redakcija).

Strateginio tikslo prioritetinės / pagrindinės veiklos sritys:

- psichoaktyviųjų medžiagų paklausos mažinimas
- narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo žalos mažinimas
- psichoaktyviųjų medžiagų pasiūlos mažinimas
- psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo paplitimo ir jam mažinti skirtų priemonių efektyvumo stebėseną.

Psichoaktyviųjų medžiagų paklausos mažinimas

Psichoaktyviųjų medžiagų paklausos mažinimo sritis apima vienodai svarbias ir viena kitą papildančias prevencijos, ankstyvosios intervencijos, gydymo, psichologinės ir socialinės reabilitacijos, reintegracijos priemones, kuriomis siekiama išvengti ar pavėlinti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo pradžią tarp jaunų žmonių, padėti žalingai vartojantiems ir (ar) priklausomiems nuo psichoaktyviųjų medžiagų asmenims sėkmingai grįžti ir integruotis į visuomenę.

NTAKD, vykdydamas psichoaktyviųjų medžiagų paklausos mažinimo priemones, kuria ir diegia patrauklias ir lengvai prieinamas priemones internetinėje erdvėje atskiroms tikslinėms grupėms: jaunimui (www.askritiskas.lt), tėvams (www.kaveikiavaikai.lt) bei asmenims, metantiems rūkyti (www.nerukysiu.lt). Skirtingų tikslinių grupių informavimas ir skatinimas kreiptis pagalbos puoselėjamas ir muzikos festivalių metu, didinant festivalių lankytojų sąmoningumą apie galimas rizikas, susijusias su psichoaktyviųjų medžiagų vartojimu, ir motyvavimu kreiptis pagalbos.

Vykdomos edukacinės iniciatyvos „Saugi erdvė“ išskirtinumas – sėkmingas valstybės, savivaldybės, verslo ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimas, siekiant apsaugoti muzikos festivalių lankytojus, eksperimentuojančius su psichoaktyviosiomis medžiagomis, padėti jiems suprasti vartojimo rizikas, o tai gali sulaikyti juos nuo neatsakingo vartojimo. NTAKD nacionaliniu lygiu diegia ir koordinuoja Ankstyvosios intervencijos programą užtikrindamas pagalbą eksperimentavimo ar nereguliaraus psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo patirtį turintiems 14–21 m. jaunuoliams, kol dar nėra susiformavusi priklausomybė. Tiems, kurie jau turi priklausomybę ir kuriems reikalingos socialinės psichologinės rehabilitacijos paslaugos, NTAKD kartu su 12 partnerių – psichologinių socialinių rehabilitacijos įstaigų – suteikia galimybę dalyvauti įgyvendiname projekte „Asmenų, priklausomų nuo psichoaktyviųjų medžiagų, socialinė integracija“. 2015–2020 m. šio projekto dėka psichologinės ir socialinės rehabilitacijos paslaugas gavo 1 428 asmenys, iš jų 48 proc. integravosi į visuomenę: įsidarbino, mokosi, pradėjo ieškoti darbo, pateikė gyvenimo aprašymus.

Narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo žalos mažinimas

Žalos mažinimo priemonėmis yra siekiama mažinti rizikingą elgseną, susijusią su narkotikų vartojimu, infekcinių ligų plitimą, perdozavimą ir paskatinti asmenis, vartojančius narkotines ir psichotropines medžiagas, kreiptis į sveikatos ir socialinių paslaugų įstaigas. Svarbu užtikrinti žalos mažinimo priemonių koordinavimą, kurios leistų sumažinti rizikingą elgseną, susijusią su narkotikų vartojimu, infekcinių ligų plitimą, perdozavimo atvejų skaičiaus augimą ir vykdyti šių priemonių efektyvumo stebėseną. Lietuvos didelės rizikos narkotikų vartotojams (angl. *high risk drug users*) būdingas opioidų vartojimas švirkščiamuoju būdu, o tai kelia tiek infekcinių ligų plitimo, tiek perdozavimo rizikas. Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) yra numačiusi rekomenduojamų taikyti mokslškai pagrįstų žalos mažinimo priemonių sąrašą bei rodiklius, kurių plėtra dėl daugelio identifikuojamų priežasčių ypač reikalinga Lietuvoje. Remiantis pasaulio ir Europos organizacijų ataskaitomis, narkotikų vartojimas didėja ir situacija tiek pasauliniu, tiek Europos mastu jau ne tik kelia susirūpinimą, bet yra grėsminga.

Psichoaktyviųjų medžiagų pasiūlos mažinimas

Alkoholinių gėrimų, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių pasiūlos ir prieinamumo mažinimas yra vienas iš svarbiausių aspektų siekiant mažinti šių žmogaus ir visuomenės sveikatai žalingų produktų vartojimą, būtent todėl valstybėje nustatyta speciali šių gaminių gamybos, laikymo ir pardavimo tvarka, numatanti įvairius apribojimus veiklai, susijusiai su alkoholiu ir tabaku – licencijos, asmenų, turinčių teisę įsigyti šiuos produktus, amžiaus ribojimai, trumpesnis prekybos laikas, reklamos ribojimai ir kt. Siekiant, kad šios valstybinio reguliavimo priemonės veiktų, būtina užtikrinti efektyvią ūkio subjektų, besiverčiančių minėta veikla, priežiūrą.

Narkotinių ir psichotropinių medžiagų pasiūlos mažinimas glaudžiai sietinas su prekursorių bei narkotinių ir psichotropinių medžiagų, naudojamų pramonėje, teisėtos apyvartos efektyvios kontrolės, nesukeliant papildomos naštos verslui, bei į oficialų sąrašą neįtrauktų medžiagų stebėsenai taikomų priemonių įgyvendinimu. Prekyba prekursoriais bei į IV narkotinių ir psichotropinių medžiagų sąrašą įtrauktomis medžiagomis, naudojamomis pramonėje, nėra uždrausta, nes jos dažnai naudojamos ir teisėtais tikslais, todėl siekiama, kad veiklai šios cheminės medžiagos būtų naudojamos tik teisėtais tikslais ir tik tais kiekiais, kurie yra būtini subjektų veiklai.

Įdiegta ir nuolat modernizuojama prekursorių teisėtos apyvartos kontrolės informacinė sistema (PTAKIS) leidžia efektyviai stebėti į oficialų sąrašą įtrauktų, į oficialų sąrašą neįtrauktų medžiagų, taip pat ir į IV narkotinių ir psichotropinių medžiagų sąrašą įtrauktų medžiagų apyvartą Lietuvoje, kurios yra naudojamos teisėtose pramonės srityse, tačiau taip pat gali būti panaudotos

nelegaliems narkotikams gaminti arba tiesiogiai naudojamos svaiginimosi tikslais. Siekiant, kad teisėtoje veikloje naudojamos medžiagos nepakliūtų į neteisėtą narkotikų gamybą, surinktų duomenų pagrindu analizuojama šių medžiagų teisėto naudojimo sritis, veiklai vykdyti bei plėtoti būtini kiekiai, visi vykdomi apyvartos sandoriai, taip pat atsirandantys pokyčiai subjektų veiklos srityse.

NTAKD dalyvauja gautos informacijos apie naujas rinkoje pasirodžiusias psichoaktyvias medžiagas apsikeitimo procese, apie kurias informacija buvo gauta per Ankstyvojo perspėjimo sistemą (angl. *Early warning system, EWS*) iš Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centro (ENNSC) arba iš kitų atsakingų, kontrolę vykdančių institucijų, ir koordinuoja šios informacijos apsikeitimą tarp kompetentingų institucijų bei siūlo priemones, labiausiai tinkamas psichoaktyviu efektu pasižyminčių medžiagų kontrolei užtikrinti. Greitas informacijos apie naujas psichoaktyvias medžiagas gavimas ir perdavimas valstybėms narėms bendradarbiaujant per Ankstyvojo perspėjimo sistemą leidžia operatyviai identifikuoti, įvertinti medžiagas ir su tuo atsiradusias grėsmes, nustatyti ir taikyti kontrolės priemones naujoms psichoaktyviosioms medžiagoms mūsų šalyje.

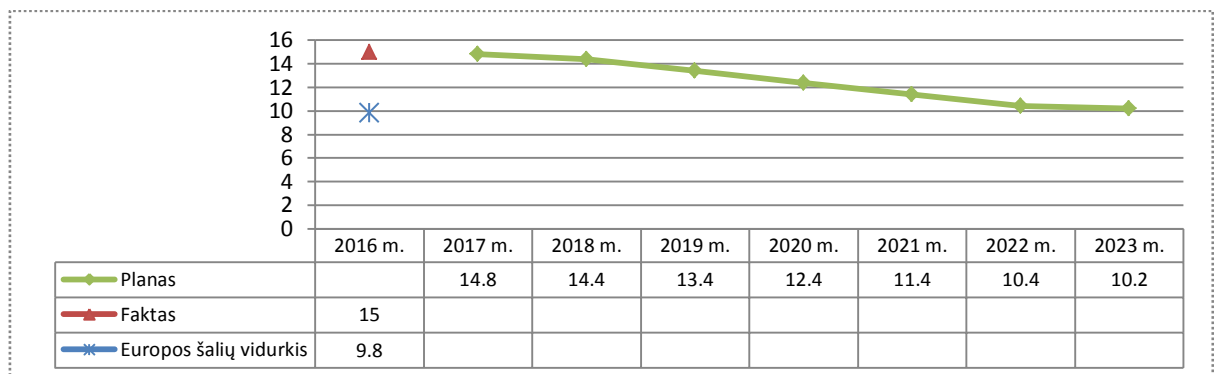
Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo paplitimo ir jam mažinti skirtų priemonių efektyvumo stebėseną

Psichoaktyviųjų medžiagų stebėseną, atliekama analizuojant faktinę, objektyvią, patikimą ir palyginamą informaciją apie narkotinių ir psichotropinių medžiagų, alkoholio bei tabako gaminių vartojimo padarinius, leidžia priimti mokslu ir faktiniais duomenimis grįstus sprendimus dėl psichoaktyviųjų medžiagų pasiūlos, paklausos ir žalos mažinimo priemonių. Siekiant duomenų, susijusių su narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimu, patikimumo, palyginamumo ir išsamumo, tobulinami duomenų rinkimo metodai atsižvelgiant į ENNSC rekomendacijas. NTAKD koordinuoja narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių) teisėtos apyvartos kontrolę, vykdo narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo ir padarinių stebėseną – duomenų surinkimo vystymą ir tobulinimą, organizuoja ir (ar) atlieka mokslinius ir kitus tyrimus narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos srityse, vykdo Europos narkotikų ir narkomanijos informacinio tinklo (*Reitox*) nacionalinio centro funkcijas.

Strateginio tikslo pažangai vertinti nustatyti šie efekto kriterijai:

- Alkoholio suvartojimas per metus, tenkantis vienam šalies gyventojui, vyresniam nei 15 metų, litrais absoliutaus alkoholio (E-01-01)
- 15–64 metų Lietuvos gyventojų, nurodžiusių, kad rūkė tabako gaminius per paskutinį mėnesį, dalis (procentais) (E-01-02)
- Lietuvos gyventojų, per paskutinius 12 mėn. vartojusių narkotines ir psichotropines medžiagas, dalis (procentais) (E-01-03)

3 grafikas. Alkoholio suvartojimas per metus, tenkantis vienam šalies gyventojui, vyresniam nei 15 metų, litrais absoliutaus alkoholio

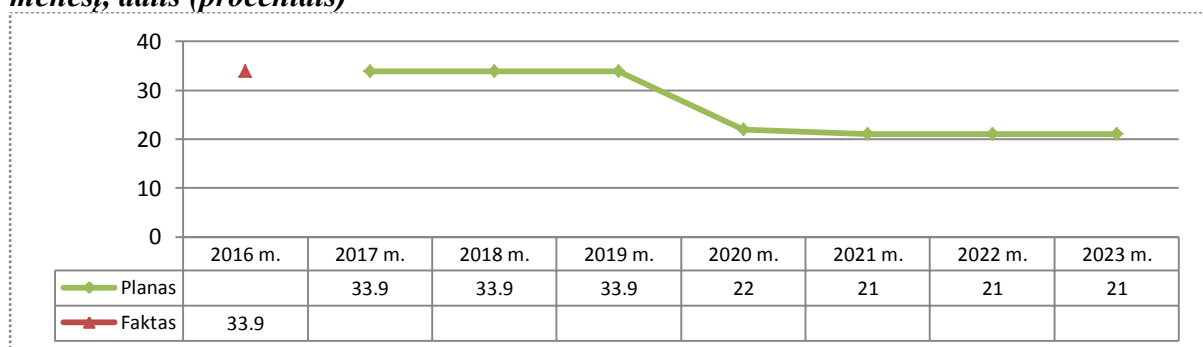
Šaltinis: Pasaulio sveikatos organizacija (PSO)

Efekto kriterijus yra apskaičiuojamas PSO bei apima tiek apskaitytą, tiek neapskaitytą alkoholį. Paskutiniai turimi duomenys yra 2016 m. Šis kriterijus įtrauktas į Valstybinės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos 2018–2028 metų programos įgyvendinimo vertinimo kriterijų sąrašą. Įgyvendinant numatytas priemones, susijusias su alkoholio vartojimo mažinimu, siekiama alkoholio vartojimą kasmet sumažinti po 1 litrą absoliutaus alkoholio, tenkantį vienam šalies gyventojui, vyresniam nei 15 metų, iki 2023 metų.

Įgyvendinant Seimo priimtas alkoholio kontrolės priemones – nuo 2018 m. uždrausta alkoholio reklama, sutrumpintas prekybos alkoholiu laikas, nuo 18 iki 20 m. padidintas amžius, nuo kurio leidžiama įsigyti ir vartoti alkoholinius gėrimus.

NTAKD aktyviai veikia alkoholio paklausos ir pasiūlos mažinimo srityse, jo veikla neabejotinai prisidėjo prie mažėjančio alkoholio vartojimo.

4 grafikas. 15–64 metų Lietuvos gyventojų, nurodžiusių, kad rūkė tabako gaminius per paskutinį mėnesį, dalis (procentais)

Šaltinis: Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo paplitimo tyrimas

Kriterijus numatytas vadovaujantis NTAKD kas 4 metus atliekamo Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo paplitimo bendrojoje populiacijoje rezultatais. Paskutinis tyrimas buvo atliktas 2016 m. ir turėjo būti pakartotas 2020 m., tačiau dėl COVID-19 pandemijos šis tyrimas planuojamas atlikti 2021 m. Be to, šis kriterijus įtrauktas į Valstybinės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos 2018–2028 metų programos įgyvendinimo vertinimo kriterijų sąrašą. Įgyvendinant numatytas priemones siekiama kasmet nuosekliai mažinti rūkusių tabako gaminius skaičių – iki 21 proc. 2023 m.

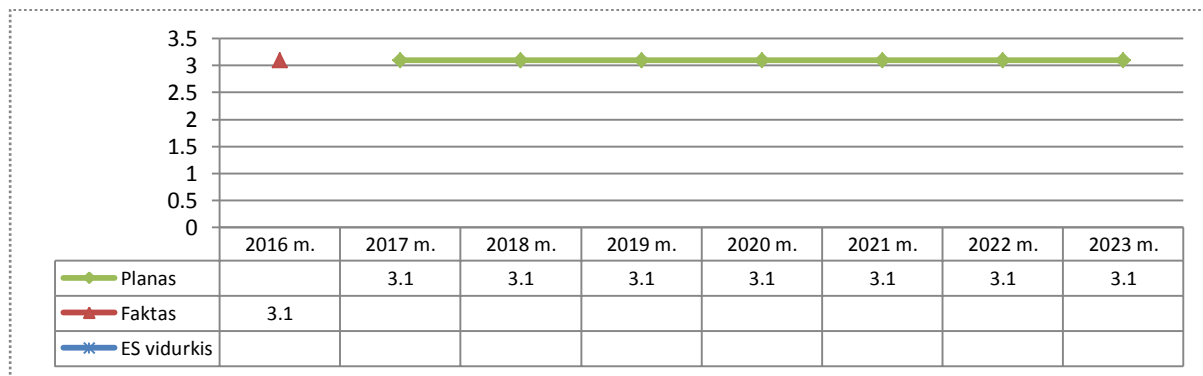
Rūkymas Lietuvoje plačiai paplitęs, tačiau tendencija per pastaruosius ketverius metus yra mažėjanti. Vadovaujantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2019 m. vienam 15 metų ir vyresniam gyventojui teko 1 145 cigaretės, įsigytos mažmeninėje prekyboje ir maitinimo įmonėse (1,6 proc. mažiau nei 2018 m.).

2020 metais NTAKD užsakymu buvo atliktas „Tabako gaminių ir alkoholio vartojimo prevencijos ir kontrolės priemonių efektyvumo ir požiūrio vertinimas“ tyrimas (n=1007) tarp 18–74 m. amžiaus asmenų. Tyrimo rezultatai rodo, kad rūkančiųjų skaičius mažėja – 2020 m. kasdien rūkė 25 proc. apklaustųjų, 2017 m. – 30 proc.

Visgi augo naujoviškus būdumus tabako gaminius rūkančiųjų dalis bei elektroninių cigarečių rūkymo paplitimo augimas.

NTAKD yra numatęs vykdyti veiklas, nukreiptas į tabako prieinamumo mažinimą: operatyviai reaguoti į tabako gaminių ir elektroninių cigarečių rinkos pokyčius, vykdant ūkio subjektų veiklos priežiūrą, sistemingai skatinti visuomenės narius nerūkyti bei atsisakyti šio žalingo įpročio.

5 grafikas. Lietuvos gyventojų, per paskutinius 12 mėn. vartojusių narkotines ir psichotropines medžiagas, dalis (procentais)

Šaltinis: Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo paplitimo tyrimas

Kriterijus numatytas vadovaujantis NTAKD kas 4 metus atliekamo Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo paplitimo bendrojoje populiacijoje rezultatais. Paskutinis tyrimas buvo atliktas 2016 m. ir turėjo būti pakartotas 2020 m., tačiau dėl COVID-19 pandemijos šis tyrimas planuojamas atlikti 2021 m. Be to, šis kriterijus įtrauktas į Valstybinės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos 2018–2028 metų programos įgyvendinimo vertinimo kriterijų sąrašą. Numatomomis įgyvendinti priemonėmis siekiama mažinti narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo paplitimo rodiklį.

ES šalių narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo per pastaruosius metus rodiklio vidurkis (6,5 proc.) yra du kartus didesnis nei Lietuvoje (3,1 proc.). Lietuvoje narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo rodikliai „per paskutinį mėnesį“ ir „nors kartą gyvenime“ yra taip pat du kartus ir daugiau kartų mažesni nei ES šalių vidurkis. Kiti rodikliai, nusakantys narkotinių ir

psichotropinių medžiagų vartojimo paplitimą tikslinėse grupėse, yra pasiekę Europos šalių lygį: pvz., narkotikų medžiagų vartojimas tarp 15–16 metų moksleivių, pasilinksminimo vietų lankytojų (18–44 metų) arba probleminių narkotikų vartotojų skaičius. Gana aukštas narkotikų vartojimo paplitimas tarp šių tikslinių grupių parodo jaunų žmonių polinkį vartoti. Atsižvelgiant į tai, tikėtina, kad bendrojoje populiacijoje narkotikų vartojimo rodikliai turėtų ženkliai didėti, todėl siekis išlaikyti tolygias tendencijas bendrojoje populiacijoje **yra labai ambicingas**.

Efekto kriterijų formuluotės ir jų reikšmės koreliuoja su 2021–2030 m. Nacionalinio pažangos plano (NPP), patvirtinto LRV 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998, 2 tikslo *Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį* 2.11 uždavinio *Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinę (emocinę) visuomenės atsparumą* poveikio rodikliais ir jų siektinomis reikšmėmis.

01.01. programa „NARKOTIKŲ, TABAKO IR ALKOHOLIO KONTROLĖS BEI VARTOJIMO PREVENCIJOS ĮGYVENDINIMAS IR KOORDINAVIMAS“

Ši programa yra vienintelė NTAKD vykdoma programa, skirta institucijos strateginiam tikslui įgyvendinti – *Sukurti sveikesnę ir saugesnę visuomenę, kurioje kiekvienam žmogui siekiama padėti išvengti alkoholio, tabako ir narkotikų daromos žalos ar ją sumažinti, taip pat sudaromos galimybės rūpintis savo, šeimos ar bendruomenės narių sveikata, socialine ir ekonomine gerove.*

Įgyvendindamas šią programą ir siekdamas strateginio tikslo, NTAKD vadovaujasi II skyriuje aprašytais veiklos prioritetais: 1) Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencinės veiklos kokybės užtikrinimas; 2) Ūkio subjektų priežiūros kokybės ir efektyvumo užtikrinimas bei administracinių e. paslaugų plėtra; 3) Inovatyvios stebėsenos plėtra; 4) Psichoaktyviųjų medžiagų politikos tęstinumo ir nuoseklumo užtikrinimas.

Programos įgyvendinimas padėtų tęsti sėkmingai vykstančius pokyčius narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos srityse, prisidėtų prie XVIII LRV programos atitinkamų nuostatų įgyvendinimo – *parengtas Nacionalinės darbotvarkės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės, vartojimo prevencijos ir žalos mažinimo klausimais projektas* bei sustiprintų tarpinstitucinį bendradarbiavimą su valstybės, savivaldybių institucijomis, įstaigomis ir NVO. Įgyvendinant programą taip pat bus siekiama padidinti ir institucijos vidaus administravimo efektyvumą.

Programos tikslas: *Užtikrinti efektyvų narkotinių ir psichotropinių medžiagų, narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių), tabako ir alkoholio kontrolės bei vartojimo prevencijos įgyvendinimą ir koordinavimą.*

Siekiami pagrindiniai veiklos rezultatai pateikti 3 lentelėje „Programos tikslai, uždaviniai, vertinimo kriterijai ir jų reikšmės“.

Programos trukmė: tęstinė.

Programos vertinimas nebuvo atliktas.

Programa įgyvendina Valstybinę narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos 2018–2028 metų programos Tarpinstitucinio veiklos plano atitinkamas priemones.

Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės bei vartojimo prevencijos įgyvendinimas ir koordinavimas vykdomas vadovaujantis Valstybine narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos 2018–2028 metų programa, Narkotikų, tabako ir alkoholio prevencijos tarpinstituciniu veiklos planu, 2017–2020 m. ES kovos su narkotikais veiksmų planu, 2013–2020 m. ES kovos su narkotikais strategija, 2021–2025 m. ES kovos su narkotikais strategija, kuri yra naujosios ES saugumo sąjungos strategijos dalis, ir kitais Lietuvos Respublikos ir ES teisės aktais, susijusiais su NTAKD įgyvendinamomis funkcijomis bei PSO, ENNSC, ES institucijų rekomendacijomis.

Programos koordinatorius – NTAKD direktorius prof. dr. Renaldas Čiužas, el. p. renaldas.ciuzas@ntakd.lt, tel. +370 7066 80 60, adresas: Šv. Stepono 27, Vilnius.

2 lentelė. 2021–2023 metų programos tikslai, uždaviniai, priemonės ir asignavimai (tūkst. Eur)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslo, uždavinio, priemonės Pavadinimas	2021 m. asignavimai				Numatomi 2022 m. asignavimai				Numatomi 2023 m. asignavimai				TVP KODAS*
		iš viso	iš jų			iš viso	iš jų			iš viso	iš jų			
			išlaidoms		turtui įsigyti		išlaidoms		turtui įsigyti		išlaidoms		turtui įsigyti	
			iš viso	iš jų DU			iš viso	iš jų DU			iš viso	iš jų DU		
Programos tikslas: Užtikrinti efektyvų narkotinių ir psichotropinių medžiagų, narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių), tabako ir alkoholio kontrolės bei vartojimo prevencijos įgyvendinimą ir koordinavimą														
01-01	Uždavinys: Psichoaktyviųjų medžiagų paklausos mažinimas													
01-01-01	Priemonė: Plėtoti ir didinti mokslo įrodymais grįstų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos priemonių įvairovę, pasiūlą, aprėptį ir prieinamumą atsižvelgiant į tikslinių grupių poreikius	52,0	52,0	42,0	0,0	52,0	52,0	42,0	0,0	52,0	52,0	42,0	0,0	TVP-40
01-01-02	Priemonė: Didinti ankstyvosios intervencijos paslaugų prieinamumą vaikams ir jaunimui savivaldybėse, tobulinant specialistų kompetencijas	67,0	67,0	60,0	0,0	67,0	67,0	60,0	0,0	67,0	67,0	60,0	0,0	TVP-40
01-01-03	Priemonė: Teikti psichosocialinės reabilitacijos ir integracijos į darbo rinką paslaugas asmenims, priklausomiems nuo psichoaktyviųjų medžiagų	1 500,0	1 500,0	0,0	0,0	1 500,0	1 500,0	0,0	0,0	500,0	500,0	0,0	0,0	TVP-40
01-02	Uždavinys: Narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo žalos mažinimas													
01-02-01	Priemonė: Taikyti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos ir žalos mažinimo priemones pasilinksminimo vietų lankytojams ir didelės rizikos narkotikų vartotojams	50,0	50,0	45,0	0,0	50,0	50,0	45,0	0,0	50,0	50,0	45,0	0,0	TVP-40
01-03	Uždavinys: Psichoaktyviųjų medžiagų pasiūlos mažinimas													
01-03-01	Priemonė: Veiksmingai koordinuoti ir vykdyti subjektų, kurių veikla susijusi su narkotinių ir psichotropinių medžiagų bei jų pirmtakų teisėta apyvarta, veiklos priežiūrą	62,0	62,0	60,0	0,0	62,0	62,0	60,0	0,0	62,0	62,0	60,0	0,0	TVP-40

01-03-02	Priemonė: Išduoti tabako, alkoholio produktų gamybos ir didmeninės prekybos, etilo alkoholio, prekursorių ir į IV narkotinių medžiagų sąrašą įrašytų medžiagų licencijas, leidimus ir pažymėjimus	54,0	54,0	50,0	0,0	54,0	54,0	50,0	0,0	54,0	54,0	50,0	0,0	
01-03-03	Priemonė: Veiksmingai koordinuoti ir vykdyti subjektų, kurių veikla susijusi su tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių ir alkoholio apyvarta, veiklos priežiūrą	77,0	77,0	70,0	0,0	77,0	77,0	70,0	0,0	77,0	77,0	70,0	0,0	TVP-40
01-03-04	Priemonė: Didinti ūkio subjektų, kurių veikla susijusi su psichoaktyviųjų medžiagų bei narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirtakų (prekursorių) teisėta apyvarta, kompetencijas naudojant inovatyvius metodus / įrankius	77,0	77,0	70,0	0,0	77,0	77,0	70,0	0,0	77,0	77,0	70,0	0,0	TVP-40
01-03-05	Priemonė: Vykdyti į Europos Komisijos bendrąjį registravimo portalą EU-CEG teikiamos informacijos apie tabako gaminius ir elektronines cigaretes, teikiamas Lietuvos rinkai, stebėseną	42,0	42,0	40,0	0,0	42,0	42,0	40,0	0,0	42,0	42,0	40,0	0,0	
01-04	Uždavinys: Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo paplitimo ir jam mažinti skirtų priemonių efektyvumo stebėseną													
01-04-01	Priemonė: Vykdyti naujų psichoaktyvų efektą sukeliančių medžiagų stebėseną, atlikti analizę ir rizikos vertinimą bei teikti siūlymus dėl rinkos ribojimo priemonių taikymo	60,0	60,0	60,0	0,0	60,0	60,0	60,0	0,0	60,0	60,0	60,0	0,0	
01-04-02	Priemonė: Vykdyti tabako ir alkoholio produktų didmeninės prekybos, gamybos, etilo alkoholio pirkimo ir panaudojimo duomenų stebėseną naudojantis elektroninėmis priemonėmis bei vykdyti alkoholio vartojimo, jo daromos ekonominės žalos sveikatai ir ūkiui stebėseną	45,0	45,0	40,0	0,0	45,0	45,0	40,0	0,0	45,0	45,0	40,0	0,0	
01-04-03	Priemonė: Įgyvendinti Europos narkotikų ir narkomanijos informacinio tinklo (<i>Reitox</i>) nacionalinio centro funkcijas Lietuvoje	50,0	50,0	50,0	0,0	50,0	50,0	50,0	0,0	50,0	50,0	50,0	0,0	

01-04-04	Priemonė: Koordinuoti Narkotikų, tabako ir alkoholio prevencijos tarpinstitucinio veiklos plano atnaujinimą ir įgyvendinimą siekiant įgyvendinti Programoje nustatytus tikslus, uždavinius ir kryptis	17,0	17,0	12,0	0,0	17,0	17,0	12,0	0,0	17,0	17,0	12,0	0,0	
01-04-05	Priemonė: Teikti visuomenei aktualią ir patikimą informaciją apie NTAKD veiklą, psichoaktyvių medžiagų vartojimo tendencijas, prevenciją ir padarinius	40,0	40,0	40,0	0,0	40,0	40,0	40,0	0,0	40,0	40,0	40,0	0,0	
01-04-06	Priemonė: Atlikti narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo paplitimo tyrimus naudojant inovatyvius metodus	30,0	30,0	30,0	0,0	30,0	30,0	30,0	0,0	30,0	30,0	30,0	0,0	TVP-40
01-04-07	Priemonė: Bendradarbiaujant su valstybės institucijomis užtikrinti Lietuvos Respublikos pozicijų rengimą, derinimą ir pristatymą Europos Sąjungos ir tarptautiniuose forumuose	85,0	85,0	40,0	0,0	85,0	85,0	40,0	0,0	85,0	85,0	40,0	0,0	
01-04-08	Įgyvendinti Europos Komisijos finansuojamą projektą „Atsako priemonių, mažinančių narkotikų vartojimą laisvės atėmimo vietose esantiems asmenims ir buvusiems nuteistiesiems, formavimas, pasitelkiant duomenų analizę ir intervencijos programas“	41,0	41,0	0,0	0,0	10,0	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
01-05	Uždavinys: Kokybiškai ir efektyviai valdyti NTAKD išteklius													
01-05-01	Priemonė: Užtikrinti NTAKD efektyvią veiklą, tinkamą žmogiškųjų ir finansinių išteklių valdymą	232,0	232,0	145,0	0,0	232,0	232,0	145,0	0,0	232,0	232,0	145,0	0,0	
1. Iš viso Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas		1 040,0	1 040,0	854,0	0,0	1 040,0	1 040,0	854,0	0,0	1 040,0	1 040,0	854,0	0,0	
Iš jo:														
1.1. bendrojo finansavimo lėšos														
1.2. ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos														
1.3. tikslinės paskirties lėšos ir pajamų įmokos														
2. Kiti šaltiniai (ES finansinė parama projektams įgyvendinti ir kitos teisėtai gautos lėšos)		1 541,0	1 541,0	0,0	0,0	1 510,0	1 510,0	0,0	0,0	500,0	500,0	0,0	0,0	
Iš viso programai finansuoti (1+2)		2 581,0	2 581,0	854,0	0,0	2 550,0	2 550,0	854,0	0,0	1 540,0	1 540,0	854,0	0,0	

*TVP-40 kodas – Narkotikų, tabako ir alkoholio prevencijos tarpinstitucinis veiklos planas

3 lentelė. Programos tikslas, uždaviniai, vertinimo kriterijai ir jų 2020–2023 m. siekiamos reikšmės

Vertinimo kriterijaus kodas	Tikslų, uždavinių, vertinimo kriterijų pavadinimai ir mato vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmė				TVP KODAS
		2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	
Tikslas. Užtikrinti efektyvų narkotinių ir psichotropinių medžiagų, narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių), tabako ir alkoholio kontrolės bei vartojimo prevencijos įgyvendinimą ir koordinavimą						
R-01-01-01	15–16 m. mokinių, bent kartą vartojusių kanapes, dalis (ne daugiau kaip x procentų ataskaitiniais metais) (procentais)	18,3	18	17,7	17,7	
R-01-01-02	18–74 m. amžiaus asmenų, nurodžiusių, kad vartojo alkoholio produktus per paskutinį mėnesį (ne daugiau kaip x procentų ataskaitiniais metais) (procentais)	63	60	57	55	
R-01-01-03	Lietuvos gyventojų, nurodžiusių, kad sėkmingai metė rūkyti, dalis nuo mėginusių mesti rūkyti (procentais)	32	34	36	36	TVP-40
R-01-01-04	Mirčių, susijusių su narkotikais, atvejų skaičius (ne daugiau kaip x atvejų 1 mln. gyventojų) (atvejai 1 mln. 15–64 m. gyventojų)	35	30	25	20	TVP-40
1 uždavinys: Psichoaktyviųjų medžiagų paklausos mažinimas						
P-01-01-01-01	Naujų interneto svetainėse www.askritiskas.lt , www.nerukysiu.lt , www.kaveikiavaikai.lt lankytojų dalis, nuo visų svetainių lankytojų skaičiaus (procentais)	–	40	50	55	TVP-40
P-01-01-01-02	Sukurtų ir interneto svetainėse www.askritiskas.lt , www.nerukysiu.lt , www.kaveikiavaikai.lt įdiegtų interaktyvių įrankių, didinančių jų patrauklumą ir tikslinių grupių įsitraukimą, skaičius	–	3	3	3	
P-01-01-01-03	Atliktų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos poreikio ir situacijos įvertinimo skirtingose tikslinėse grupėse tyrimų skaičius	–	2	3	3	
P-01-01-01-04	Savivaldybių, kurių specialistai, politikos formuotojai ir sprendimų priėmėjai patobulino kompetencijas	–	20	30	40	

	psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos kokybės užtikrinimo srityje, dalis (procentais)					
P-01-01-01-05	Parengtų ir atnaujintų metodinių priemonių, skirtų specialistams, dirbantiems su skirtingomis tikslinėmis grupėmis psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos srityje, skaičius	–	2	2	2	
P-01-01-01-06	14–21 m. jaunų asmenų, baigusių Ankstyvosios intervencijos programos užsiėmimus, dalis nuo visų, pradėjusių lankyti užsiėmimus, skaičiaus Lietuvoje (procentais)	72	74	76	78	TVP-40
P-01-01-01-07	Atliktas Ankstyvosios intervencijos programos ir metodinės medžiagos turinio atnaujinimas (skaičius)	–	1	1	1	
P-01-01-01-08	Asmenų, priklausomų nuo psichoaktyviųjų medžiagų, kuriems suteiktos socialinės psichologinės rehabilitacijos paslaugos, skaičius	340	280	280	90	
2 uždavinys: Narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo žalos mažinimas						
P-01-01-02-01	Masinių renginių lankytojų, informuotų saugios elgsenos, susijusios su psichoaktyviųjų medžiagų vartojimu klausimais, skaičius	20 000	12 000	13 000	13 000	TVP-40
3 uždavinys: Psichoaktyviųjų medžiagų pasiūlos mažinimas						
P-01-01-03-01	Organizuotų valstybės ir (ar) savivaldybių įstaigoms ir (ar) institucijoms, ūkio subjektams, vykdančioms veiklą su alkoholiniais gėrimais ir tabako gaminiais, mokymų skaičius	4	4	4	4	TVP-40
P-01-01-03-02	Didelės ir vidutinės rizikos grupėms priklausančių ūkio subjektų planinių patikrinimų dalis alkoholio produktų ir tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių priežiūros srityje, palyginti su visais planiniais patikrinimais (procentais)	80	70	70	70	
P-01-01-03-03	Bendradarbiaujant su kitomis valstybinėmis alkoholio ir tabako kontrolę vykdančiomis institucijomis organizuotų ir vykdytų ūkio subjektų, vykdančių veiklą su alkoholiniais gėrimais ir tabako gaminiais, patikrinimų skaičius, ne	77	80	85	90	TVP-40

	mažiau kaip					
P-01-01-03-04	Patikrintų subjektų, vykdančių veiklą, susijusią su prekursoriais, dalis nuo visų ūkio subjektų, kurie vykdo veiklą, susijusią su prekursoriais (procentais)	37	35	33	18	
P-01-01-03-05	Organizuotų valstybės ir (ar) savivaldybių įstaigoms ir (ar) institucijoms, ūkio subjektams, vykdančioms veiklą su narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis ir jų prekursoriais, mokymų skaičius	4	4	4	4	
P-01-01-03-06	Atliktų alkoholio ir tabako verslo vietų tankumo pagal savivaldybių išduotas licencijas tyrimų skaičius	1	1	1	1	
P-01-01-03-07	Tabako ir su tabako gaminiais susijusių gaminių, pateiktų į Europos Komisijos bendrąjį registravimo portalą EU-CEG, atitikties nustatytiems teisės aktų reikalavimams įvertinimas (skaičius)	12	12	12	12	
4 uždavinys: Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo paplitimo ir jam mažinti skirtų priemonių efektyvumo stebėseną						
P-01-01-04-01	Išanalizuotos ir pagal greito keitimosi informacija apie naujas psichoaktyvias medžiagas mechanizmo reikalavimus pateiktos informacijos apie naujų psichoaktyviųjų medžiagų atsiradimą rinkoje dalis, kuriai atlikus rizikos vertinimą taikomos rinkos ribojimo priemonės (procentais)	92	92	92	92	TVP-40
P-01-01-04-02	Teigiamai įvertintų suteiktų elektroninių administracinių paslaugų dalis nuo bendro įvertintų elektroninių paslaugų skaičiaus (procentais)	80	85	90	90	
P-01-01-04-03	Atlikta metinių narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo, jo padarinių, narkotinių ir psichotropinių medžiagų ir jų prekursorių bei į oficialų sąrašą neįtrauktų medžiagų apyvartos stebėsenos duomenų analizė ir vertinimas (skaičius)	2	2	2	2	
P-01-01-04-04	Atliktų narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo paplitimo naudojant inovatyvius metodus tyrimų skaičius	3	3	3	3	
5 uždavinys: Kokybiškai ir efektyviai valdyti NTAKD išteklius						

P-01-01-05-01	Skaitmeniniu būdu tvarkomų dokumentų skaičius elektroninėje erdvėje ne mažiau kaip (procentais)	–	60	70	70	
P-01-01-05-02	Elektroninėmis priemonėmis atlikti prekių, paslaugų ir darbų mažos vertės viešieji pirkimai, ne mažiau kaip (procentais)	–	70	75	75	
P-01-01-05-03	Surengtų NTAKD darbuotojams, komandinio darbo ir vidinės komunikacijos gerinimo klausimais, mokymų / seminarų skaičius	–	2	3	3	

IV SKYRIUS ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI IR VALDYMO IŠLAIDOS

4 lentelė. Informacija apie NTAKD žmogiškuosius išteklius, asignavimus jiems išlaikyti ir valdymo išlaidas (tūkst. Eur)

Eil. Nr.	Institucijos ar įstaigos pavadinimas	2021 metai				2022 metai				2023 metai			
		Pareigybių skaičius		Išlaidos DU, tūkst. Eur	Valdymo išlaidos*	Pareigybių skaičius		Išlaidos DU, tūkst. Eur	Valdymo išlaidos*	Pareigybių skaičius		Išlaidos DU, tūkst. Eur	Valdymo išlaidos*
		iš viso	iš jų valstybės tarnautojai			iš viso	iš jų valstybės tarnautojai			iš viso	iš jų valstybės tarnautojai		
1.	Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas	38	30	854	17	38	30	854	17	38	30	854	17
	Iš viso	38	30	854	17	38	30	854	17	38	30	854	17

*Valdymo išlaidos skaičiuojamos, kaip tai reglamentuota Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003 m. liepos 3 d. įsakyme Nr. 1K-184 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos patvirtinimo“.

V SKYRIUS
VEIKLOS EFEKTYVUMO DIDINIMO KRYPTYS

5 lentelė. Veiklos efektyvumo didinimo kryptys

Bendrosios veiklos sritis	Planuojami atlikti darbai	Laukiamas rezultatas	Įgyvendinimo terminas
1. Dokumentų valdymo ir administravimo srityje	Tobulinti institucijos dokumentų valdymą, padidinant elektroninėje erdvėje skaitmeniniu būdu tvarkomų dokumentų skaičių	Per ataskaitinius biudžetinius metus įstaigos gautų ir sudarytų (įskaitant ir siunčiamų) elektroninių dokumentų dalis, nuo visų per ataskaitinius biudžetinius metus gautų ir sudarytų dokumentų skaičiaus, ne mažiau kaip (procentais)	2021 m. – ne mažiau kaip 60 procentų 2022 m. – ne mažiau kaip 70 procentų 2023 m. – ne mažiau kaip 70 procentų
	Siunčiamiems dokumentams pristatyti naudoti E. pristatymo informacinę sistemą	Siunčiamų dokumentų dalis nuo visų siunčiamų elektroninių dokumentų, procentais	2021 m. – ne mažiau kaip 25 procentų 2022 m. – ne mažiau kaip 30 procentų 2023 m. – ne mažiau kaip 35 procentų
2. Personalo valdymo srityje	Organizuoti darbuotojų kvalifikacijos kėlimą, ypatingą dėmesį skiriant komandos darbo ir vidinės komunikacijos gerinimui	Surengtų darbuotojams, komandinio darbo ir vidinės komunikacijos gerinimo klausimais, mokymų / seminarų skaičius – 2	2021 m. II, IV ketv.
	Užtikrinti efektyvų žmogiškųjų išteklių valdymą, diegiant ir tobulinant pažangias personalo valdymo priemones	Įsitraukimo / pasitenkinimo darbu / motyvacijos / grįžamojo ryšio / organizacinės kultūros tyrimas	2021 m. II–III ketv.
3. Viešųjų pirkimų srityje	Didinti elektroninėmis priemonėmis atliekamus prekių, paslaugų ir darbų mažos vertės viešuosius pirkimus	Elektroninėmis priemonėmis atlikti prekių, paslaugų ir darbų mažos vertės viešieji pirkimai, ne mažiau kaip 70 procentų	2021 m.
	Skatinti viešuosiuose pirkimuose plačiau taikyti ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijų	Supaprastinti pirkimai, kuriuose pasiūlymai vertinami vadovaujantis ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijumi, sudarys ne mažiau kaip 25 procentų	2021 m.

	Stiprinti viešųjų pirkimų vidaus kontrolę	Atlikti viešųjų pirkimų vidinių taisyklių peržiūrą ir prireikus jas pakeisti	2021 m. II ketv. 2022 m. II ketv. 2023 m. II ketv.
4. Veiklos efektyvumo didinimo ir kokybės vadybos sistemos tobulinimo srityje	Užtikrinti veiksmingą ir efektyvų informacinių sistemų palaikymą, vystymą, integraciją ir saugumą	Organizuotas ir įvykdytas turimos kompiuterinės ir programinės įrangos atnaujinimas, palaikymas ir priežiūra	2021 m.
		Pratęstos kompiuterizuotų darbo vietų programinės įrangos licencijos	